

ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนรู้
การสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อำเภอวังน้อย พระนครศรีอยุธยา
A Study of Psychological and Psycho-social Factors Effecting
Conceptual Process of Master of Arts in Buddhist Psychology
Students' Instructions in the Department of Psychology,
Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Amphar Wangnoi, Ayadhya Province.

ณัชชา สกุลศิริปรีณดา

Natcha Sakulsiriparinda

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Arts, Buddhist Psychology

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: Natcha@gmail.com

รับต้นฉบับ 30 มีนาคม 2561 วันที่เผยแพร่ 30 มิถุนายน 2561

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนรู้การสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเปรียบเทียบปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนรู้การสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย พระนครศรีอยุธยา รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 50 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติเอฟ (F-test) และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนรู้การสอนของนิสิตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาจำแนกตามคู่ปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมสามารถอธิบายได้ดังนี้ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านลักษณะมุ่งอนาคต

ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้านสัมพันธภาพกับครอบครัว ด้านสัมพันธภาพกับอาจารย์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตในทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล

คำสำคัญ: ปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคม, กระบวนการรับรู้การเรียนการสอน สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

Abstract

Research has two adjectives to study effect of psychological and psycho-social factors perception instruction of M.A. students' in Department of Buddhist Psychology, MCU. Wangnoi, Ayadhya Province to compene difference between two factors. To Collect the data the questionnaires to 50 Second year, Third year. M.A. students' in M.A.program (Buddhist Psychology) in Faculty of Humanities. frequency, percentage, means, standard bias, hypothesis test using the value of statistic F-test and the value of Pearson product moment correlation coefficient were applied for data analysis.

The result of study was found that Psychological and Psycho-social factors had a conceptual Process of students' instruction in a significant level of statistics 0.01 and 0.05 . Having considered a division of pair of Psychological and Psycho-social factors, we could explain as follows: Factors to self – confidence, Motivation for achievement, Future Orientation, relationship with friends, relationship with the family, relationship with teachers, were found that they had a relation with a perception process of students on instruction in every part, such as curriculum, teaching management, organizing activities, using the teaching media, a measurement and evaluation.

Keywords: Psychological and Psycho-social factors, a conceptual process of instruction, Department of Buddhist Psychology.

1. บทนำ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร สิ่งที่จะชี้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนามานี้ว่าเป็นอย่างไรมีคุณภาพดีหรือไม่อย่างไร หรือสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสิ่งใดเป็นสาเหตุที่ทำให้หลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ การประเมินหลักสูตร (สมิตร คุณานุกร, 2523: 7) หลักสูตรต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอโดยให้บรรลุตามความต้องการของตลาดแรงงานหรือเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของชาติเป็นสำคัญ ในการพัฒนาหลักสูตรควรที่จะมีการประเมินหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา เพราะผลที่จะได้จากการประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าหลักสูตรควรปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพในส่วนใดบ้าง (สมบุรณ์ ชิตพงศ์, 2529: 1)

การประเมินหลักสูตรจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงปัญหา และแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรเป็นประโยชน์ในการบริหารหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพได้ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายที่กำหนดโดยใช้ผลจากการวัดแ่งมุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกันและผลของการประเมินหลักสูตรนั้น นอกจากจะทำให้ได้ทราบหรือรับรู้คุณภาพของหลักสูตรแล้วยังช่วยให้เข้าถึงฐานความรู้เกี่ยวกับจุดบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2535: 25)

การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่ดี ให้มีประสิทธิภาพ และรับฟังความคิดเห็นที่เป็นสภาพจริงในการจัดการเรียนการสอน ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยได้ตั้งไว้ที่จะเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาและวิชาการด้านต่างๆ ที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษยชนมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ให้การศึกษา ค้นคว้า วิจัย แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนาและประยุกต์เข้ากับศาสตร์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาการของมหาวิทยาลัยและพระพุทธศาสนา ให้นำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาคนุชย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มหาวิทยาลัยได้ขยายการบริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ต่างก็มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมายอาจจะแตกต่างกันและมีแรงจูงใจต่อการศึกษาล่าเรียน ดังนั้นผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจะมีส่วนช่วยต่อการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมโนรมย์ พระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมโนรมย์ พระนครศรีอยุธยา

3. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เขตพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 60 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วย ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W, 1970: 607-610) ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 52 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

การศึกษาข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกา และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ หลักแนวคิดและทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยาและหลักทางด้านจิตวิทยาเป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล -สถานภาพ -อายุ -หลักสูตรสาขาวิชาพุทธจิตวิทยาชั้นปีที่ศึกษา -รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน -อาชีพที่ท่านเคยประกอบในอดีต ปัจจัยทางจิตสังคม -ความเชื่อมั่นในตน-แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์-ลักษณะมุ่งอนาคต-สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน -สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับสมาชิกในครอบครัว -สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ และตัวแปรตาม (Dependent Variable)

กระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิต พร้อมกับเอกสารตำราทางพุทธศาสนา หนังสือจิตวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรการศึกษาขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 60 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-2-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วย ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W, 1970: 607-610) ในการประมาณค่า สัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 52 รูป/คน

2. การสร้างเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา หลักสูตร พ.ศ.2555 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา หลักสูตร พ.ศ. 2555 ภาควิชาจิตวิทยา ศึกษา จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้แล้วกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1) กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) สร้างเครื่องมือการวิจัย

2.1) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

2.2) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่อง (Try out) จากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง

2.3) นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ตามลักษณะตัวแปร และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ตามลักษณะตัวแปรอิสระเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

พบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะและจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย พระนครศรีอยุธยา

พบว่า ปัจจัยทางจิตลักษณะและจิตสังคม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาจำแนกตามปัจจัยทางจิตลักษณะและจิตสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านความเชื่อมั่นในตน พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิต ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และในภาพรวม

ด้านลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิต ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และในภาพรวม

ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิต ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน และในภาพรวม

ด้านสัมพันธภาพกับครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้หลักสูตร

พุทธจิตวิทยา ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และในภาพรวม

ด้านสัมพันธภาพกับอาจารย์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตในทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และในภาพรวม

สรุปโดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยทางจิตลักษณะและจิตสังคม ความสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาจำแนกตามคูปัจจัยทางจิตลักษณะและจิตสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านลักษณะมุ่งอนาคต ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้านสัมพันธภาพกับครอบครัว ด้านสัมพันธภาพกับอาจารย์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรพุทธจิตวิทยา ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ในการพัฒนาของหลักสูตรถือได้ว่ามีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงที่ได้พัฒนาทั้งหลักข้อปฏิบัติตามแนวพุทธจิตวิทยาและหลักแนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นไปตามความเหมาะสมวิชาชีพทางจิตวิทยาและสามารถพัฒนาให้มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้ของนิสิตได้มากยิ่งขึ้นในบริบทประเทศไทยในยุค 4.0 และในการพัฒนาของการเรียนรู้ในหลักสูตร จำเป็นต้องพัฒนาให้มีการยกระดับการวัดประเมินให้ได้มาตรฐานในระดับสากล จึงจำเป็นต้องให้มีการเปิดการเรียนการสอนให้มีโปรแกรมระดับนานาชาติและบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ขององค์กรและตามเป้าหมายของหลักสูตร

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการปัจจัยจิตลักษณะและปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อการรับรู้การเรียนการสอนของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพุทธจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธจิตวิทยาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นด้านหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสื่อการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรพุทธจิตวิทยา เป็นหลักสูตรที่มีแนวทางหรือเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาที่มุ่งเน้นจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 10-13) นั่นคือ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทำให้คิด เป็นทำ แก้ปัญหาเป็น ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ อีกด้านหนึ่งนั้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนการสอน ผู้สอนอาจมีการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มตัวอย่างอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิตติมา บริติติล, 2545: 4-13) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มี

ประสิทธิภาพ ควรจัดความรู้และคุณสมบัติอื่นที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ และท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่ออภิปรายโดยจำแนกเป็นรายได้ สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1.ด้านหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าในภาพรวมเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธจิตวิทยา ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ หลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ส่วนประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ หลักสูตรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้จัดหลักสูตรพุทธจิตวิทยานำการจัดการหลักสูตรตามหลักมาตรฐาน ที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติ สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองจนสามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (ชูศรี สุวรรณโชติ,2544:15) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตร เป็นการประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูจัดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่หลักสูตรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ในระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนที่ส่วนใหญ่อาจไม่สามารถรับรู้ได้ว่าหลักสูตรที่ตนเองได้รับการเรียนรู้อยู่ที่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปีหรือไม่ และมีการปรับปรุงในด้านใดบ้าง จึงทำให้มีความเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวในระดับที่ต่ำกว่าประเด็นอื่น ๆ

2.ด้านการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าในภาพรวมเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธจิตวิทยา ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ นิสิตได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนอาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์จากการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งอาจมีความสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 ว่า โรงเรียนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น (กรมวิชาการ,2545:140) อย่างไรก็ตาม สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ มีการจัดสวัสดิการด้านเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในประเด็นนี้ค่อนข้างต่ำกว่าประเด็นอื่น ๆ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การรับรู้ต่อกระบวนการการเรียนการสอน พบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ หลักสูตรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งอาจเกิดจากความไม่รู้ของกลุ่มตัวอย่างว่าหลักสูตรได้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาหรือไม่ จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในคุณภาพของหลักสูตรทั้งในตัวผู้เรียนเองหรือผู้ปกครอง ดังนั้น ผู้บริหารหลักสูตรควรมีการประชาสัมพันธ์หรือสร้างการรับรู้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครองว่าทางสถาบันได้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานและทันสมัยอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง

2. การรับรู้ด้านการจัดการการเรียนการสอน พบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ มีการจัดสวัสดิการด้านเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ ทั้งนี้ อาจเกิดจากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ของสถาบัน อย่างไรก็ตามเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศดังกล่าวถือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน ผู้บริหารหลักสูตรจึงควรทำการสำรวจถึงความเพียงพอต่อการใช้งานของเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศเหล่านั้น หากพบว่าไม่เพียงพอต่อการใช้งานของผู้เรียนอาจพิจารณาถึงความจำเป็นในการจัดซื้อจัดหาเท่าที่งบประมาณจะเอื้ออำนวย

3. การรับรู้ด้านการจัดกิจกรรม พบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ นิสิตมีโอกาสนำความรู้จากกิจกรรมมาพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมขององค์กร ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นิสิตมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมขององค์กร ให้เป็นแหล่งหรือสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สถาบันหรือหลักสูตรควรหาเวทีหรือสร้างโอกาสให้นิสิตได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยอาจเปิดโอกาสให้มีการจัดทำโครงการหรือโครงการที่มีส่วนช่วยในปรับปรุงหรือพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ขององค์กรนิสิต เป็นต้น

4. การรับรู้ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ นิสิตมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ดังนั้น ในการจัดแผนการเรียนการสอน ผู้สอนควรเน้นให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยการให้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อนำเสนอสื่อการสอนที่ทุกคนในกลุ่มร่วมกันสร้างขึ้น เช่น การจัดทำคลิปที่มีเรื่องราวหรือเนื้อหาการเรียนการสอนที่ปรากฏในหลักสูตร แล้วนำมาเสนอหรือเผยแพร่ให้ผู้สอนและเพื่อนในห้องได้ร่วมกันอภิปราย เป็นต้น

5. การรับรู้ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ การวัดและประเมินผลด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบของนิสิต ดังนั้น หลักสูตรควรเน้นถึงเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะในประเด็นความรับผิดชอบของนิสิต โดยการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน มีความ

เหมาะสมและมีความชัดเจน เพื่อให้னிสิตได้ทราบถึงผลการประเมินที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา มีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในการเรียนในที่สุด

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาประเมินหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อสร้างรูปแบบการเป็นเลิศองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพทางจิตวิทยา ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

2.ควรศึกษาประสิทธิผลการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ที่ครอบคลุมทุกส่วนจัดการศึกษาต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาประเทศไทย 4.0

3.ควรศึกษาการพัฒนาโมเดลรูปแบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาในยุทธศาสตร์ชาติต่อแผนพัฒนามหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาให้ก้าวไปสู่ในระดับนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). "Determinining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. vol. 30: 607-610.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : อลิ้นไพล.
- กรมวิชาการ.(2545). *การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิติมา ปรีดีติลล.(2545). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. *วารสารวิชาการ*. (5),10 ตุลาคม 2545: 4-13.
- ชูศรี สุวรรณโชติ.(2544). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2535). *การประเมินหลักสูตรแบบครบวงจร*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สมบุญ ชิตพงศ์.(2529). การพิจารณา Program Element และการสืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. *รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง การประเมินและพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี*. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุมิตร คุณานุกร.(2523). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.